

2003

Kortlægning af kemiske stoffer i forbrugerprodukter

Status og strategi for indsatsen

Indhold

1	INDLEDNING	5
1.1	BAGGRUND	5
1.2	DEFINITION AF FORBRUGERPRODUKTER	6
1.3	REGULERING OG KONTROL	6
2	STRATEGI FOR INDSATSEN	8
2.1	MÅL OG DELMÅL FOR STRATEGIEN	8
2.2	SAMMENFATNING AF INDSATSEN	8
3	PRIORITERING AF INDSATSEN	11
3.1	MÅLSÆTNING OG KRITERIER	11
3.1.1	<i>Kriterier for prioritering af produktområder</i>	11
3.1.2	<i>Kriterier for prioritering af særligt problematiske stoffer</i>	12
3.2	PRIORITERING AF OMRÅDER	12
3.2.1	<i>Produktområder</i>	12
	<i>Dekorations- og brugsgenstande</i>	15
3.2.2	<i>Særligt problematiske kemiske stoffer</i>	18
3.2.3	<i>Informationsprojekter</i>	19
3.3	STATUS FOR IGANGVÆRENDE OG AFSLUTTEDE PROJEKTER	20
3.4	UDVÆLGELSE AF OMRÅDER TIL NYE PROJEKTER	22
4	PROCEDURE FOR GENNEMFØRELSE AF PROJEKTER	24
4.1	UDBUD	24
4.2	TILBUD	24
4.3	UDARBEJDELSE AF PROJEKTER	24
4.4	RAPPORTERING	24
4.5	HØRING	25
4.6	OFFENTLIGGØRELSE	25
5	OPFØLGNING	26
5.1	STATUS FOR OPFØLGNING PÅ OFFENTLIGGJORTE PROJEKTER	26
5.2	FORSKELLIGE MÅDER AT LAVE OPFØLGNING PÅ AFHÆNGIG AF RESULTATET	27
6	SAMARBEJDE	28
6.1	SAMARBEJDE NATIONALT	28
6.1.1	<i>Udveksling af information</i>	28
6.2	SAMARBEJDE INTERNATIONALT	29
6.2.1	<i>Status for internationale initiativer</i>	29
	BILAG A: REGULERING AF KEMISKE STOFFER I FORBRUGERPRODUKTER	31
	KEMISKE STOFFER OG PRODUKTER	31
	KOSMETIK	32
	PRODUKTSIKKERHED	33
	LEGETØJ	34
	BILAG B: LISTE OVER FORBRUGERPROJEKTER	36

1 Indledning

1.1 Baggrund

Målsætninger, delmål og indsatsområder for Forbrugersektionens arbejde med den systematiske kortlægning af farlige stoffer i forbrugerprodukter ligger til grund for udarbejdelsen af denne strategi. Forbrugersektionen har siden januar 2001 arbejdet med en særlig indsats over for forbrugerprodukter. En status og grundlaget for prioritering af indsatsen er beskrevet i denne strategi.

Systematisk kortlægning af kemiske stoffer i forbrugerprodukter er igangsat på baggrund af et politisk ønske om en styrket indsats for at begrænse kemikalietrykket på sundhed og miljø. Til dette formål blev der givet en særbevilling på finansloven 2001 for en 4-årig periode til en systematisk kortlægning af farlige stoffer i forbrugerprodukter, herunder allergifremkaldende stoffer. I 2001 blev der anvendt 7,1 mio. kr., i 2002 5,9 mio. kr. og i 2003 og 2004 forventes et forbrug på 5 mio. kr.

Forbrugerprodukter omfatter i denne forbindelse kemiske produkter og artikler som f.eks. legetøj, børneartikler, hobbyprodukter, kosmetik, smykker, tekstiler, husholdningskemikalier og møbler.

Før den særlige systematiske indsats blev iværksat, manglede der i stort omfang tilgængelig viden om indholdet af kemiske stoffer i forbrugerprodukter. Undersøgelser havde blandt andet vist tributyltinforbindelser som urenheder i en række forbrugerprodukter og cadmium i smykker, begge undersøgelser har bidraget til en større viden om disse produkters bidrag til den samlede miljøbelastning med farlige stoffer. I den nye kemikaliestrategi i EU er den manglende viden om de enkelte kemikaliers anvendelse i færdige produkter et af de problemer, der ønskes løst med et nyt system for registrering, vurdering og autorisation af kemikalier (REACH). Kemikalier i importerede varer er et særligt problemområde, hvor importører har svært ved at skaffe oplysninger om de anvendte indholdsstoffer.

I Forbrugersektionens første 2 års virke har det været et mål i sig selv at tilvejebringe viden om, hvordan indholdet af kemiske stoffer bedst kan undersøges. Et bedre vidensgrundlag om kemiske stoffer i forbrugerprodukter og den eventuelle risiko forbundet hermed er helt nødvendigt for at vurdere, om der er behov for særlige tiltag såsom regulering eller informationsaktiviteter, der kan sikre den bedst mulige forbrugerbeskyttelse.

På en række produktområder er der nu indhentet viden, der muliggør et overblik over en række produktområder samt en bedre mulighed for at oplyse forbrugerne. Der er imidlertid langt fra tale om fyldestgørende undersøgelser af alle forbrugerprodukter på det danske marked indenfor de undersøgte områder. Derfor er der fortsat et stort behov for kortlægning af forbrugerprodukter og opfølgning på nogle af de resultater, som er opnået igennem den første projektperiode i 2001/2002. Vidensindsamling om kosmetiske produkter indgår i den systematiske kortlægning, men for dette særskilt regulerede område vil der i 2003 blive udarbejdet en ny strategi for indsatsen.

Da der findes et utal af produkter og produkttyper indeholdende problematiske kemiske stoffer, er det helt nødvendigt at prioritere indsatsen nøje.

I forbindelse med bevillingen på finansloven i 2001 blev der af bevillingen til systematisk kortlægning af kemiske stoffer i forbrugerprodukter afsat penge til etablering og drift af et "Videncenter for allergi overfor kemiske stoffer i forbrugerprodukter" i en 4 årig periode. Opgaven blev sendt i EU-udbud, og der blev indgået kontrakt med den eneste ansøger, der opfyldte udbudsmaterialet. Centret blev sat i gang pr. 1. september 2001. Forbruget i 2001 var 3,2 mio. kr., i 2002 blev der anvendt 4,9 mio. kr. og i 2003 forventes der anvendt 5 mio. kr. Opgaverne i videncentret og resultaterne herfra er ikke beskrevet i denne strategi, men kan læses på videncentrets hjemmeside: www.videncenterforallergi.dk.

1.2 Definition af forbrugerprodukter

Forbrugerprodukter skal normalt forstås som varer, som en privat forbruger køber af en erhvervsdrivende, uanset om den erhvervsdrivende er producent, importør eller forhandler af varen. Ved en "vare" forstås alle genstande, som flyttes og transporteres (løsøre). Forbrugerprodukter omfatter derfor alle almindelige husholdningsartikler som f.eks. kosmetik, hygiejneartikler, legetøj, rengøringsmidler, husholdningsapparater og boligudstyr og alle andre produkter, der typisk bruges af private. Kemiske stoffer kan tilføres ved tjenesteydelser, der behandler forbrugerprodukter, og dermed vil forbrugerne få en udsættelse, hvis det behandlede produkt (f.eks. rensning) efterfølgende afgiver disse stoffer.

Undtaget er humane og veterinære lægemidler, medicinsk udstyr, fødevarer og materialer og genstande i kontakt med fødevarer, da disse produktgrupper er omfattet af anden lovgivning. Kemiske stoffer omfattet af en godkendelseordning f.eks. plante- og træbeskyttelsesmidler er ligeledes undtaget, da der er stor viden om indholdet af kemiske stoffer og deres anvendelse. Derimod vil det for nogle varer (f.eks. tekstiler) være interessant at få indholdet af bekæmpelsesmidler undersøgt.

1.3 Regulering og kontrol

Kemiske stoffer i forbrugerprodukter er omfattet af loven om kemiske stoffer og produkter (kemikalieloven), ligesom loven om produktsikkerhed (produktsikkerhedsloven) omfatter sikkerheden ved brug af kemikalier i produkter på de områder, hvor der ikke findes andre specifikke regler. Der er udstedt en række bekendtgørelser om forbud mod markedsføring af kemiske stoffer i produkter i medfør af kemikalieloven. Desuden findes regler om sikkerhedskrav til legetøj, som har hjemmel i produktsikkerhedsloven. For begge lovgivningsområder gælder, at de er underlagt EU-regulering. Således er de danske regler på kemikalie- og produktsikkerhedsområdet nu helt overvejende implementeringer af EU-retsakter, der tager udgangspunkt i traktatens bestemmelser om det indre marked og skal sikre den frie bevægelighed af varer og tjenesteydelser.

På kemikalieområdet er Miljøstyrelsen kontrolmyndighed. På produktsikkerhedsområdet er det først og fremmest Forbrugerstyrelsen, men Miljøstyrelsen har som sektormyndighed kontrollen med forbrugerprodukter, når det drejer

sig om kemiske stoffer, der indgår i et produkt, og om produktets kemiske egenskaber.

I bilag A findes en mere detaljeret beskrivelse af reguleringen.

2 Strategi for indsatsen

2.1 Mål og delmål for strategien

Målet med indsatsen er inden for de givne rammer at få et øget kendskab til hvilke problematiske stoffer, der findes i forbrugerprodukter, om disse udgør en direkte sundhedsrisiko ved anvendelsen af produktet eller indirekte sundhedsrisiko ved afgivelse af stoffer til miljøet. Målet er desuden at reducere eventuelle risici mest muligt, således at der sikres et højt beskyttelsesniveau af forbrugeren.

Del mål:

- At skabe større viden om hvilke kemiske stoffer, der indgår i forbrugerprodukter
- At få vurderet risikoen for forbrugerne i forhold til eksisterende viden om effekter og udsættelsen
- Gennem oplysning at skabe større tryghed hos forbrugerne på de områder, hvor der ikke er grund til at bekymre sig om produkternes farlighed
- At give forbrugerne gode råd om sikker omgang med produkter f.eks. om rigtig håndtering af visse hobbyprodukter
- At identificere områder hvor der kan være behov for nye initiativer for at begrænse forbrugernes udsættelse for farlige kemikalier
- At danske virksomheder skal have større viden om deres ansvar på kemikalieområdet og hjælpeværktøjer til at erstatte farlige kemikalier med mere sikre alternativer. Dette kan på sigt øge virksomhedernes konkurrenceevne
- At give indkøbere og detailhandlen bedre information om kemikalier i forbrugerprodukter og udvikle værktøjer, som de kan anvende til at stille relevante miljøkrav til produkterne ved indkøb
- At få et øget samarbejde med andre lande i EU og OECD om udveksling af oplysninger om kemikalier i forbrugerprodukter for dermed at få udnyttet ressourcerne bedst muligt og få en bedre international regulering

Delmålene bliver opfyldt gennem indsatser på flere forskellige niveauer, først og fremmest ved indsamling af viden gennem den gennemførte og planlagte kortlægning. Men dernæst er opfølgningen af de enkelte projekter en vigtig indsats, der kræver mange ressourcer at gennemføre.

2.2 Sammenfatning af indsatsen

Indsatsen ”Systematisk kortlægning af farlige stoffer i forbrugerprodukter” har som nævnt i afsnit 2.1. en overordnet målsætning om at tilvejebringe en større viden om hvilke kemiske stoffer, der findes i forbrugerprodukter. Samtidig skal det undersøges, om stofferne udgør en direkte sundhedsrisiko, eller om de bidrager til den samlede belastning. Dette kan enten ske som en del af belastningen af indeklimaet eller ved afgivelse til miljøet, og dermed en risiko for indirekte udsættelse af forbrugerne.

Tilvejebringelse af viden sker gennem undersøgelser af forskellige typer af forbrugerprodukter. For at opnå fyldestgørende og brugbar viden bliver der ud fra en nøje prioritering udvalgt hvilke forbrugerprodukter, som skal undersøges for at opnå en systematisk kortlægning. I det omfang det skønnes nødvendigt, laves der i kortlægningerne eller i tilknytning hertil vurderinger af de fundne stoffernes farlige egenskaber og risikoen ved forbrugernes udsættelse.

Resultaterne af de udførte kortlægningsprojekter giver i nogle tilfælde oplysninger, der kan fjerne bekymringer om produkternes farlighed. I andre tilfælde kan Miljøstyrelsen skønne det nødvendigt at udarbejde gode råd til forbrugerne, om hvordan en risiko kan fjernes eller imødegås, når produkterne anvendes korrekt. I de tilfælde hvor der identificeres overtrædelser af gældende regler, videregives disse til Kemikalieinspektionen.

Ved at inddrage producenter, importører og detailhandlen i høringsprocessen opnås en hurtig information til de ansvarlige for produkternes sikkerhed. I mange tilfælde er der tale om ny viden, der kan bruges til at sætte krav til leverandører eller ændre markedsføringen af produktet. Vurdering af indholdsstofferne kan desuden bruges ved overvejelse om substitution af farlige stoffer.

På baggrund af den indsamlede viden identificeres områder, hvor der er behov for nye initiativer for at begrænse forbrugernes udsættelse for farlige kemikalier. Dette kan ske ved information på udvalgte områder eller ved at skabe grundlag for at ændre de eksisterende regler i EU.

Samarbejde både nationalt og internationalt med relevante parter prioriteres også. Nationalt sker det ved møder med brancheorganisationer, forbrugerorganisationer og patientforeninger. Desuden orienteres andre myndigheder efter behov. Internationalt samarbejde er også under opbygning og flere rapporter med nye informationer er sendt til EU. Derfor er det et vigtigt element, at alle kortlægninger også findes i en engelsk udgave.

Der er i afsnit 3.3 givet en status for hvilke projekter, der er allerede igangsat, og hvor langt de er i processen frem mod offentliggørelse. Den procedure, der anvendes ved udførelsen af kortlægningerne, er desuden kort beskrevet.

Indsatsen for at opnå målsætningen og delmål er nærmere beskrevet i de følgende afsnit. Samtidig er der givet en status for indsatsen i 2001-2002.

3 Prioritering af indsatsen

3.1 Målsætning og kriterier

For at opfylde målsætning og delmål er det nødvendigt at lave en særlig prioritering af indsatsen. Der er valgt to forskellige indgange til kortlægning af kemiske stoffer i forbrugerprodukter, dels ud fra produktområder og dels ud fra særligt problematiske stoffer, som er undersøgt i et eller flere produktområder.

Målsætning:

Indsatsen skal prioriteres, så tilgangen bliver systematisk, og der sker størst muligt dækning indenfor de givne rammer.

Delmål:

- At skabe større viden om hvilke kemiske stoffer, der indgår i forbrugerprodukter
- At få vurderet risikoen for forbrugerne i forhold til eksisterende viden om effekter og udsættelsen

3.1.1 Kriterier for prioritering af produktområder

For at opnå målet er en systematisk kortlægning af farlige stoffer i forbrugerprodukter igangsat.

En systematisk kortlægning af farlige stoffer i forbrugerprodukter indenfor de givne rammer kræver en prioritering af indsatsen, fordi der i dag findes meget lidt viden om hvilke kemiske stoffer, som markedsføres i forbrugerprodukter. Der mangler mere viden om hvor store mængder af stoffer, der anvendes i hvilke typer af produkter, om stofferne frigives fra produkterne, samt om stofferne er farlige. Samtidig behøves viden om, hvor stort et forbrug der er af produkterne, hvor mange forbrugere som anvender sådanne produkter, samt hvor ofte og hvordan forbrugerne kommer i kontakt med indholdsstofferne i produkterne.

Forbrugerprodukter har forskellige anvendelsesmønstre og giver dermed muligheder for forskellige former for udsættelse af forbrugerne. Produktområderne er valgt efter følgende kriterier:

- Mulighed for hyppig anvendelse som betyder, at forbrugere gentagne gange kommer i kontakt med produkterne
- Anslået eller dokumenteret stort årligt forbrug som antyder, at en stor del af befolkningen har kontakt med produkterne, eller at dele af befolkningen kommer i kontakt med store mængder af produkterne
- Mulighed for udsættelse for indholdsstoffer ved hudkontakt, gennem indånding eller ved indtagelse gennem munden
- Mulighed for indirekte udsættelse af mennesker via miljøet gennem f.eks. fødevarer

- Mulighed for udsættelse af særligt følsomme grupper, som f.eks. børn og ældre
- Manglende viden på området
- Forhåndsviden eller mistanke om sundhedsfarlige indholdsstoffer
- Indberetninger om sundhedsskader
- Sammenhæng med tidligere undersøgelser
- Stor offentlig interesse (herunder interesse fra borgere, politikere og medier) som kræver afdækning af området for at give den bedste vejledning

3.1.2 Kriterier for prioritering af særligt problematiske stoffer

For stoffer eller stofgrupper som er særligt problematiske, ønskes undersøgelser af stoffernes forekomst på tværs indenfor forskellige produktområder, og undersøgelser af hvordan stofferne eventuelt spredes til miljøet, og hermed kan give anledning til påvirkning på mennesker.

Stoffer som er særligt problematiske er f.eks.:

- Allergifremkaldende stoffer. For patienter med allergi overfor kemiske stoffer skal der ofte kun en meget lav koncentration til at udløse effekt.
- Kræftfremkaldende stoffer, stoffer som kan skade arveanlæggene og stoffer som kan skade fostre, udviklingen og forplantningsevnen (CMR¹-stoffer) er uønskede i forbrugerprodukter på grund af stoffernes langtidseffekter.
- Stoffer som ikke nedbrydes i naturen, ophobes i fødekæderne og er giftige (PBT²-stoffer). Disse er uønskede i forbrugerprodukter, selvom bidraget fra de enkelte produkter er meget lavt, da stofferne på langt sigt kan give problemer ved den samlede udsættelse fra fødevarer og miljø.

3.2 Prioritering af områder

På baggrund af ovenstående kriterier for prioritering er udvalgt en række områder, hvor der er identificeret et behov for mere viden. I det nedenstående er disse områder beskrevet kort, og der er for hvert område taget stilling til hvilke kriterier (afs. 3.1.1), der ligger til grund for udvælgelsen. For nogle områder er der manglende viden både om indhold og forbrug, så her er en del af undersøgelserne også at kortlægge forbruget, således at den samlede udsættelse kan beregnes. Den systematiske kortlægning af farlige kemiske stoffer i forbrugerprodukter har taget udgangspunkt i denne prioritering.

3.2.1 Produktområder

I tabel 1 ses en oversigt produktområder, der er eller har været under overvejelse at lave undersøgelser om. Listen er ikke udtømmende. Produktområderne er vurderet i forhold til de kriterier som er beskrevet i 3.1.1. Det er i tabellen angivet hvilke kriterier, der er aktuelle for hvert produktområde. For hvert

---

¹ CMR - Carcinogene (kræftfremkaldende), Mutagene (skadelig for arveanlæg) og Reproduktionsskadelige (skadende for fostre og forplantningsevnen).

² PBT – Persistente (ikke nedbrydelige), Bioakkumulerende (ophobes i fødekæden) og Toksiske (giftige).

af produktområderne er desuden efterfølgende givet en supplerende beskrivelse med afgrænsning af området og eksempler.

Tabel 1 Oversigt over produktområder med angivelse af de kriterier de omfatter

Kriterier / Produktområder	Dekorations- og brugsgenstande	Elektriske og elektroniske produkter	Gør-det-selv produkter	Hobbyprodukter	Kosmetik	Legetøj	Papirvarer og personlige hygiejneprodukter	Tekstiler og beklædning	Rens og behandling af tekstiler	Møbler og inventar	Andre varige forbrugsgoder	Vaske- og rengøringsmidler	Vedligeholdelse af biler, møbler og andre varige forbrugsgoder
Mulighed for hyppig anvendelse som betyder, at forbrugere gentagne gange kommer i kontakt med produkterne	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X	
Anslået eller konstateret stort årligt forbrug, som antyder at en stor del af befolkningen har kontakt med produkterne, eller at dele af befolkningen kommer i kontakt med store mængder af produkterne	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
Mulighed for udsættelse for indholdsstoffer ved hudkontakt, gennem indånding eller ved indtagelse gennem munden	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Mulighed for indirekte udsættelse af mennesker via miljøet gennem f.eks. fødevarer	X		X	X	X	X	X			X		X	X
Mulighed for udsættelse af særligt følsomme grupper, som f.eks. børn og ældre	X	X		X	X	X		X	X			X	
Manglende viden på området	X		X	X		X	X				X		X
Forhåndsviden eller mistanke om sundhedsskadelige stoffer	X	X	X		X	X	X	X	X	X		X	
Sammenhæng med tidligere undersøgelser	X	X			X	X	X	X	X	X		X	

Dekorations- og brugsgenstande

Herunder hører lamper, tasker, smykker, bordpynt etc. Disse kan være lavet af mange forskellige materialer. Risikoen vil afhænge af anvendelsesmåde og udformning. Nogle produkter som f.eks. smykker vil have en hyppig anvendelse og stor hudkontakt. For dekorations- eller brugsgenstande, som indeholder olieagtige væsker, er der set skader i form af kemisk lungebetændelse, fordi produkter går i stykker, og væsken indtages af børn. Nogle materialer vil afgive stoffer til indeklimaet og bidrage til den samlede rumbelastning. Tidligere undersøgelser har vist, at denne type produkter kan indeholde miljøbelastende stoffer (cadmium og organiske tinforbindelser). Der har på dette område været henvendelser til Miljøstyrelsen fra forbrugere, specielt om nikkellindhold i smykker, men også om afgivelse af lugt fra produkter som f.eks. lamper.

Elektriske og elektroniske produkter

Dette omfatter f.eks. produkter som pc'ere, monitorer, tv-apparater og transformatorer, der tilsluttes mange forskellige produkter. Produktgruppen er valgt pga. et formodet stigende forbrug, som betyder, at flere og flere dagligt anvender flere forskellige elektroniske produkter i hjemmet. Produkterne er ofte meget komplekst sammensat med mange forskellige stoffer og materialer, desuden tilsættes brandhæmmere for at mindske brandrisikoen. Nogle elektriske produkter kan ved brug afgive forskellige stoffer. Dermed er der også mulighed for, at der sker en stor udsættelse af de personer, der opholder sig i hjemmet. Yderligere kan disse stoffer bidrage til den samlede indeklimabelastning. Særligt følsomme grupper som børn har ofte en stor daglig kontakt til produkterne, f.eks. i form af computere og spillekonsoller. Der har tidligere været henvendelser til Miljøstyrelsen om afgivelse af bromerede flammehæmmere fra computere.

Gør-det-selv produkter

Her tænkes specielt på produkter til vedligeholdelse af huset, det kan f.eks. være maling, fugemasser og lignende, som forbrugerne selv anvender i hjemmet. Det er meget individuelt, hvor stort forbrug den enkelte forbruger har af forskellige produkter, og hvor ofte produkterne anvendes. Samlet set anslås det, at der er et stort forbrug af mange forskelligartede produkter. Det betyder, der er mulighed for direkte udsættelse for problematiske stoffer under anvendelsen af produkterne både ved hudkontakt og indånding. I nogle tilfælde kan produkterne afgive betydelige mængder dampe, som påvirker indeklimaet. Hvis produkterne udledes til miljøet, f.eks. ved spild og afrensning af materiale, kan der ske en indirekte påvirkning af mennesker via miljøet. Det er et område, hvor Miljøstyrelsen har fået henvendelser specielt omkring forskellige typer af maling. I dette tilfælde er en kortlægning af forbruget nødvendig for at få de eksakte forbrugstal. Der har tidligere været sager om sundhedsgener i forbindelse med overfladebehandling af træ.

Hobbyprodukter

Denne produktgruppe omfatter produkter som f.eks. diverse samlesæt, glas- og porcelænsmaling samt andre produkter, som anvendes i fritiden. Der er et stort marked for hobbyprodukter både til ældre børn, teenagere og voksne. Forbruget antages at være stort, men skal undersøges nærmere. For dele af forbrugerne kan der være tale om hyppig anvendelse. Der er for en del hobbyprodukter en stor fysisk kontaktflade ved håndtering af produkterne, især hudkontakt og samtidig kan der ved nogle typer produkter, som eksempelvis samlesæt med lim, afgives stoffer, der kan indåndes. Der har været henvend-

ser til Miljøstyrelsen om området specielt med hensyn til, om der kan ske skader på børn. Hobbyprodukter er et produktområde, som af og til er oppe i medierne. I de tilfælde hvor stofferne udledes til miljøet og de ikke nedbrydes, kan der ske en indirekte udsættelse af forbrugerne.

Kosmetik

Kosmetik anvendes dagligt af både voksne og børn. Kosmetik omfatter bl.a. cremer, shampoo, sæbe, hårfarver, deodoranter, tandpasta og neglelak. Salgstal påviser et stort samlet forbrug af meget forskelligartede produkter i Danmark. (Ifølge brancheforeningen SPT's hjemmeside blev der i 2001 omsat kosmetikartikler for mere end 5,5 mia. kr. samlet i Danmark). Anvendelse af kosmetiske produkter giver anledning til stor udsættelse for kemiske stoffer på grund af anvendelsesmønstret for denne type produkter (hyppig anvendelse, direkte anvendelse på huden samt stort kontaktareal). Det er både børn og voksne, der anvender kosmetiske produkter. Samtidig er det et produktområde, der er stor opmærksomhed på fra forbrugerne og et af de områder, hvor der forekommer en del indberetninger om skader, f.eks. fra forbrugerne som har allergiske symptomer overfor nogle af indholdsstofferne. De nuværende regler om kosmetiske produkter omfatter ikke krav om bionedbrydelighed, derfor kan der anvendes ikke nedbrydelige stoffer, som hvis de ophobes i fødekæden, indirekte kan give en udsættelse af forbrugerne. Der er lavet flere undersøgelser af kosmetiske produkter, som viser indhold af problematiske stoffer både med hensyn til sundhed og miljø.

Legetøj

Totalomsætningen af legetøj i Danmark er i 2001 vurderet til at være ca. 2,2 milliarder kroner i forbrugerpriser³. Dette vurderes at være et stort forbrug, da legetøj kun henvender sig til en lille del af den danske befolkning. Legetøj kan være af meget forskelligt materiale afhængig af, hvilken aldersgruppe legetøjet henvender sig til, og hvilket legefremål legetøjet har. Der er især børn under 14 år, som anvender legetøj, og dermed udsættes for kemiske stoffer i legetøj. Udsættelsen sker primært ved den direkte fysiske kontakt med produkterne (hudkontakt), men også via indtagelse i forbindelse med at små børn sutter og bider på legetøjet. Ved det meste legetøj vil der være hyppig udsættelse, især for de mindre børn. Der kommer ofte henvendelser fra forbrugere, som er interesserede i, om der er nogen fare forbundet med specifikke stykker legetøj. Der har været fokuseret på legetøj til de mindre børn i første omgang, da mindre børn, som sutter på legetøjet, bliver udsat mere direkte for stoffer i legetøjet i forhold til større børn, som ikke sutter på legetøjet. Mediernes interesse for området er stor, men det gælder især phthalater i legetøj til mindre børn, som er specielt reguleret. Der er dog i den seneste tid også en øget interesse for phthalater i legetøj til ældre børn. Der kan desuden ske afgivelse af kemiske stoffer til miljøet, der bidrager til den indirekte udsættelse af forbrugerne.

Papirvarer og personlige hygieneprodukter

Der er et hyppigt forbrug af forskellige papirvarer såsom toiletpapir, køkkenrulle, hygiejnebind, tamponer, aviser, tryksager og lommeværklæder. Det totale forbrug af papirvarer vurderes at være stort, da det er varer, som anvendes dagligt af de fleste mennesker. Anvendelsen af denne type produkter kan medføre stor udsættelse for kemiske stoffer på grund af anvendelsesmønstret (hyppig anvendelse, direkte hud- og/eller slimhindekontakt). Der har været

---

³ "Undersøgelse af naturlegetøj af plantefibre, uldfibre og massivt træ", endnu ikke offentliggjort.

henvendelser om lugtgener fra tryksager, og folk som reagerer allergisk på stoffer, der afgives fra tryksager. Alle grupper af befolkningen vil komme i kontakt med en eller anden form for papirvarer, og kan udsættes for stoffer i produkterne. I 2001 blev hygiejnebind og tamponer undersøgt. Indirekte udsættelse af forbrugerne kan ske, hvis indholdsstofferne afgives til luften, og dermed spredes til miljøet.

Tekstiler og beklædning

Produktgruppen omfatter f.eks. færdigsyet tøj, sengelinned, metervarer og sko. Produktgruppen er valgt pga. den daglige anvendelse af produkterne, den (ofte) direkte hudkontakt med mulig udsættelse af problematiske stoffer, samt den viden om kemiske stoffer i tekstiler, der er erhvervet gennem tidligere projekter. Der modtages flere henvendelser fra forbrugere om mulige gener eller nervøsitet ved brug af tekstiler, herunder spørgsmål om tekstiler beregnet til børn. En tidligere undersøgelse har kortlagt kemikalier i færdigsyede tekstiler. I forbindelse med miljømærkning er der ligeledes indhentet oplysninger om forbruget af kemikalier. Afgivelsen af stofferne og risikoen ved hudkontakt med ikke-vaskede tekstiler er ikke tidligere undersøgt.

Rens og behandling af tekstiler

Herunder hører behandling af tekstiler, f.eks. rensning og imprægnering. Der findes omkring 285 renserier inklusiv indleveringssteder, der både renser og imprægnerer tekstiler. Dertil kommer imprægnering og pletrensning foretaget af private. Ved imprægnering og rensning tilføjes kemikalier, der bliver på tekstilerne i større eller mindre grad. Restindhold kan have betydning ved den videre brug på grund af afgivelse på huden eller afdampning til indeklimaet. Udover den mulige hudkontakt ved brugen af de behandlede tekstiler er der specielt fokus på anvendelsesmåden af imprægneringsmidler i hjemmet, idet der vil være mulighed for både hudkontakt og indånding af indholdsstoffer, hvis produkterne anvendes på sprayform.

Møbler og inventar

For visse typer af materialer kan der være afgivelse af stoffer til indeklimaet, det gælder f.eks. træ, spånplader og plast. Det er anslået at det samlede forbrug er stort, men at der typiske er tale om produkter som sjældent udskiftes. Kemiske stoffer kan også afgives fra overfladebehandlingsprodukter på de færdige møbler. Hvis det er møbler beregnet til at sidde i, vil der være mulighed for direkte hudkontakt. Der har været få henvendelser fra forbrugerne om disse produkter. Der er tidligere lavet undersøgelser af formaldehydafgivelse og afgivelse af andre flygtige stoffer fra forskellige træarter og træplader.

Andre varige forbrugsgoder

Biler, cykler, værktøj, haveredskaber og lignende er også et område med et forholdsvist stort forbrug. Produkterne kan være sammensat af mange forskellige materialer, og indholdet af kemiske stoffer vil afhænge meget af den konkrete anvendelse. Der forventes en lav afgivelse af flygtige stoffer og dermed lille risiko for udsættelse for indholdsstofferne. Der er mulighed for hudkontakt, men dette vil ofte være i et begrænset tidsrum for private. Fra biler kan der dog være afdampninger fra interiøret i bilen, som kan medføre indånding af indholdsstofferne. Der har ikke været henvendelser omkring disse produkter. I denne forbindelse fokuseres kun på selve produktet, mens artikler til vedligeholdelse og drift såsom vaske- og rengøringsprodukter, brændsel og lignende henføres til andre produktgrupper.

Vaske og rengøringsmidler

Det er et område med stort forbrug i husholdningen. Ifølge brancheforeningen SPT udgjorde det danske marked for vaske- og rengøringsmidler til detailhandlen i 1997 ca. 1.6 mia. kr., svarende til en samlet tonnage på ca. 70.000 tons ~ 14 kg/per person. Udsættelsen under brug sker primært som hudkontakt samt ved indånding af flygtige og støvformige stoffer. Der har været en del henvendelser fra forbrugere omkring brugen af vaske og rengøringsmidler. Området er allerede godt undersøgt i andre forbindelser både med hensyn til indholdsstoffer og miljøpåvirkning. Der kan dog være indhold af særligt problematiske stoffer som f.eks. farvestoffer og duftstoffer.

Vedligeholdelse af biler, møbler og andre varige forbrugsgoder

Produktgruppen omfatter autoplejemidler, møbel- og gulvtæpperens, polish, pletfjernere m.v. Produktgruppen er valgt pga. muligheden for udsættelse af indholdsstofferne ved hudkontakt eller gennem indånding ved brugen (især påføringsfasen). Der mangler generelt et overblik over forbrug og hvilke indholdsstoffer, der findes i produkterne, således at det kan vurderes, om forbrugerne bør tage specielle forholdsregler ved anvendelsen.

3.2.2 Særligt problematiske kemiske stoffer

Særligt problematiske stoffer er allergifremkaldende stoffer, CMR⁴-stoffer, PBT⁵-stoffer eller ligende stoffer, som har vist sig særligt problematiske i miljøet. Allergifremkaldende stoffer og CMR-stoffer er et sundhedsmæssigt problem, hvis forbrugeren udsættes for dem ved direkte kontakt eller indånding. Derimod er PBT-stoffer indirekte et problem for forbrugeren, fordi udsættelsen sker gennem flere kilder i miljøet (luft, vand, fødevarer og jord).

Undersøgelse for problematiske stoffer er gået på tværs af produktgrupper for at kortlægge, hvor stofferne anvendes. Nedenfor er vist eksempler på hvilke stofgrupper, der er prioriteret.

Farvestoffer

Farvestoffer er valgt, fordi de kan være særligt problematiske stoffer. Det kan være stoffer, der er allergifremkaldende, PBT-stoffer, tungmetaller eller stoffer, som kan omdannes til kræftfremkaldende stoffer. De er sundhedsmæssigt interessante, fordi de anvendes i mange forskellige typer af produkter, og dermed giver risiko for en stor samlet udsættelse for forbrugeren. Der er stor risiko for kontakt med farverne enten ved afsmitning eller afdampning fra f.eks. tryksager, tekstiler, kosmetik eller legetøj. Der er undersøgt for visse farvestoffer i vinduesfarver, tatoveringer, julespray og teater- og fastelavnsminke.

Duftstoffer

Duftstoffer og parfumestoffer kan fremkalde allergi, som dog er meget afhængig af type, mængde og renhed. Der tilsættes duftstoffer til en lang række produkter som kosmetik, rengøringsmidler, papirvarer, lys, tekstiler og deciderede duftgivere. Brugen af duftstoffer er stigende, og det betyder, at der er flere og flere mennesker, der udsættes for duftstoffer dagligt. Samtidig ses en tendens til flere parfumeallergikere. Der er undersøgt for duftstoffer i en række luftfri-

---

⁴ CMR - Carcinogene (kræftfremkaldende), Mutagene (skadelig for arveanlæg) og Reproduktionsskadelige (skadelig for fostre og forplantningsevnen).

⁵ PBT - Persistente (ikke nedbrydelige), Bioakkumulerende (ophobes i fødekæden) og Toksik (giftige).

skere og duftkugler, samt i en række andre produkter som f.eks. toiletpapir, rengøringsmidler, bleer og undertøj. EU's videnskabelige komité for kosmetik og andre ikke- fødevare produkter har lavet en liste over 24 kendte allergifremkaldende duftstoffer, som fremover skal deklareres på kosmetiske produkter.

Phthalater

Anvendelsen af phthalater som blødgørere i blandt andet PVC- materialer er et område, der har været stor fokus på i medierne. Nogle phthalater hører til gruppen af CMR-stoffer. PVC-materialerne bruges bl.a. til forskelligt legetøj, og området er prioriteret grundet den store medieinteresse samt på baggrund af en del henvendelser fra forbrugere netop om denne stofgruppe. Der er lavet undersøgelser for nogle phthalater i bl.a. ørepropper, fugemasser og hobbylime.

Organiske tinforbindelser

Organiske tinforbindelser anvendes i forbrugerprodukter bl.a. som stabilisatorer i produkter af PVC og som antibakterielt middel i produkter som f.eks. rullemadrasser. Herudover anvendes organiske tinforbindelser også som katalysator i produktionen af polyurethan (PUR) produkter. Tributyltin (TBT), som hører under gruppen af organiske tinforbindelser, er den organiske tinforbindelse, der er bedst undersøgt, og TBT har vist at have hormonforstyrrende effekt hos marine organismer. De øvrige organiske tinforbindelser kender man ikke i samme omfang effekterne af, men de mistænkes for at have samme effekter som TBT. Organiske tinforbindelser i forbrugerprodukter medvirker derfor til, at den samlede belastning af miljøet øges.

PFOS

En lang række produkter på det danske marked – fx maling og midler til rengøring og (læder)impregnering - indeholder forbindelser med stoffet perfluoroktanylulfonat (PFOS), samt andre stoffer som kan nedbrydes til stoffet. Disse stoffer kaldes under ét PFOS-forbindelser. PFOS og stoffer, som kan nedbrydes til PFOS, er persistente i miljøet og er bl.a. fundet i blod hos mennesker. PFOS er også mistænkt for at være skadeligt for både miljø og mennesker. Den største produktion af PFOS-forbindelser foregik hos 3M i USA, men 3M har meddelt at ville stoppe produktionen af PFOS-forbindelser i 2002. OECD er ved at udarbejde en farevurdering af PFOS-forbindelserne.

3.2.3 Informationsprojekter

Der kan forekomme områder, hvor det er aktuelt at informere/uddanne bredere ved hjælp af pjecer, kampagner eller andre oplysningsmetoder. Informationerne kan være rettet mod forbrugere, undervisningspersonale, importører og/eller producenter.

Til forbrugeren kan det dreje sig om informationer om håndtering af særligt problematiske produkttyper, så der opnås så stort beskyttelsesniveau som muligt. Det kan også være informationer og gode råd om et område, hvor forbrugere har vist stor interesse som f.eks. omkring solcremer eller områder, der har vist sig helt uproblematisk.

Til undervisningssektoren kan laves informationsmateriale til brug i undervisningen af børn og unge. For importører og producenter kan det dreje sig om udarbejdelse af redskaber, der sikrer dem viden om krav til og indhold af ke-

miske stoffer i forbrugerprodukter, således at de kan være sikre på at leve op til deres produktansvar.

Tilrettelæggelse af informationsindsatsen for de enkelte områder og projekter sker i forbindelse med afslutning og offentliggørelse af projekterne. Derudover bliver der lavet opsamling af informationer i pjecer og andet skriftligt informationsmateriale rettet mod specifikke målgrupper.

3.3 Status for igangværende og afsluttede projekter

I 2001 blev der igangsat projekter for cirka 7.2 mill. kr. I 2002 er der igangsat projekter for cirka 5.4 mill. kr.

Pr. 1. juni 2003 er der offentliggjort 29 projekter. Yderligere 7 projekter er færdige og afleveret til Miljøstyrelsen som grundlag for det daglige arbejde med at begrænse farlige stoffer i forbrugerprodukter. De resterende projekter er endnu ikke klar til offentliggørelse.

Tabel 2. Udførte projekter indenfor forskellige produktområder.

Produktområde	Kortlægning af indholdstoffer	Afgivelse undersøgt	Offentliggørelse
Legetøj	Rørperler	Ved strygning	Kortlægning nr. 7
	Modellervoks	Ved opvarmning i ovn	Kortlægning nr. 14
	Naturlegetøj		Endnu ikke
Kosmetik	Teater- og fastelavns-sminke*		Kortlægning nr. 5
	Skælshampoo*		Endnu ikke
	Hårfjerningsmidler		Endnu ikke
	Barberskum*		Endnu ikke
	"Gør det selv" kosmetik		Kortlægning nr. 10
	Naturkosmetik*		Kortlægning nr. 11
	Metode til analyse af udvalgte plantestoffer i naturkosmetik		Kortlægning nr. 9
Tekstiler og beklædning	Hjælpestoffer til rensning af tekstiler	Afgivelse af stofferne fra rensede tekstil	Kortlægning nr. 21
	Gulvtæpper		Kortlægning nr. 15
	Måling af triclosan i tøj		Kortlægning nr. 4
	Tekstilmetervarer*	Afgivelse af antimon	Kortlægning nr. 23
	Organisk tin i rullemasker	Afgivelse af organiske tinforbindelser	Kortlægning nr. 25+26
	Antibakterielle midler i beklædningsgenstande		Kortlægning nr. 24
	Krom i lædervarer	Afgivelse af krom	Kortlægning nr. 3
Papirvarer og produkter til personlig hygiejne	Papirlommetørklæder og toiletpapir*		Endnu ikke
	Hygiejnebind*		Kortlægning nr. 13
	Tamponer*		Kortlægning nr. 12
	Tryksager*	Afgivelse af stoffer	Endnu ikke
Elektroniske og elektriske produkter	Afgivelse af kemiske stoffer fra elektroniske og elektriske produkter	Afgivelse af stoffer under brug	Endnu ikke
Gør det selv/Hobbyprodukter	Julespray		Kortlægning nr. 19
	Rense- og pudsemidler		Kortlægning nr. 16

Produktområde	Kortlægning af indholdstoffer	Afgivelse undersøgt	Offentliggørelse
	Julepynt		Endnu ikke
	Hobbylim *		Kortlægning nr. 29
	Glas og porcelænsmaling*		Endnu ikke
	Fugemasser	Afgivelse under brug	Endnu ikke
	Vinduesmaling		Endnu ikke
Møbler og inventar	Formaldehydafgivelse fra møbler	afgivelse	Endnu ikke
Dekorations- og brugsgenstande	Væsker i dekorative genstande		Kortlægning nr. 20
	Levende lys		Kortlægning nr. 6

I forbindelse med nogle af projekterne (markeret med * i tabel) er der lavet en screening af de sundhedsmæssige effekter af indholdsstofferne ud fra den tilgængelige litteratur.

En stor del af undersøgelserne har været udført med kvalitative screeningsanalyser, hvor indholdet af enkelt stoffer og stofgrupper er identificeret. For udvalgte indholdstoffer er der desuden lavet kvantitative bestemmelser for at fastlægge det nøjagtige indhold. I enkelte tilfælde er der desuden undersøgt for afgivelse af kemiske stoffer under brug eller ved forarbejdning (se nærmere under kolonnen ”Afgivelse undersøgt” i tabellen). I bilag B findes en liste over de gennemførte projekter og status for offentliggørelse.

De undersøgelser, der er lavet, er foretaget som stikprøver for en del af de produkter, som findes på det danske marked. Der er ikke tale om en fuldstændig kortlægning af alle produkter indenfor hver varegruppe. Det kan derfor ikke udelukkes, at andre stoffer end de indtil nu identificerede, bliver anvendt til de undersøgte produkter. Ligeledes kan det ikke udelukkes, at andre produkter indenfor det konkrete produktområde også indeholder de påviste stoffer.

Da der løbende sker en produktudvikling, vil de undersøgte produkter muligvis se anderledes ud efter en periode. Ligeledes kan tidligere udførte forbrugerprojekter have ført til initiativer, som har påvirket sammensætningen af de undersøgte produkter.

I nogle undersøgelser har udgangspunktet været at identificere brugen af udvalgte problematiske indholdstoffer. Her er ikke lavet en screening af det totale indhold af kemiske stoffer i produkterne, men udelukkende undersøgt for bestemte indholdstoffer. Se tabel 3.

Tabel 3. Undersøgelse af særligt problematiske stoffer

Udvalgte problemstoffer	Undersøgte produkter	Offentliggørelse
Farvestoffer	Tatoveringer	Kortlægning nr. 2
	Teater- og fastelavnssminke	Kortlægning nr. 5
Organiske tinforbindelser	Plastprodukter	Kortlægning nr. 1
	Rulle madrasser	Kortlægning nr. 25+26
	Ørepropper	Kortlægning nr. 27+28
Phthalater	Plastprodukter	Endnu ikke
	Afgivelse fra plastprodukter	Endnu ikke
	Hobbylime	Kortlægning nr. 29
	Ørepropper	Kortlægning nr. 27+28

	Fugemasser	Endnu ikke
MBT (Mercaptobenzothiazol)	Naturgummiprodukter, f.eks. handsker	Kortlægning nr. 22
PFOS (Perfluorooktanylsulfonat)	Diverse produkter	Miljøprojekt nr. 605 og Miljøprojekt nr. 691
	Imprægneringsmidler, voks og anden polish	Kortlægning nr. 17
Duftstoffer	Rengøringsmidler, undertøj og toilet-papir og andre forbruger-produkter som er tilsat duftstoffer	Kortlægning nr. 8
	Luftfriskere, duftkugler m.v.	Endnu ikke
Tungtflygtige opløsningsmidler	Maling	Endnu ikke

De sidste 2 år er der gennemført følgende informationsprojekter:

- Revidering af pjecen "Kemi i børns hverdag"
- Udvikling af undervisningsmaterialet "Chemical Days" til folkeskoleelever fra 7. til 9. klasse.
- Pjecen "Beskyt dig i solen", som er udarbejdet og udsendt i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsstyrelsen

Der er desuden lavet projekter, der har indgået som baggrund for andre informationsindsatser eller til vurdering af konkrete stoffer. Det drejer sig f.eks. om vurdering af solfiltre og en metode til bestemmelse af solfaktorer. Et projekt er indgået i informationskampagnen om bromerede flammehæmmere i 2001.

3.4 Udvælgelse af områder til nye projekter

Der er fokuseret på hvilke områder, der mangler i forhold til de oprindelige mål om at få kortlagt brugen af kemiske stoffer i forbrugerprodukter. De opstillede kriterier for udvælgelse har ligget til grund for udpegningen af områder til nye projekter.

Hovedvægten i 2003 bliver lagt på projekterne i tabel 4 og informationsaktiviteter.

Tabel 4. Nye projekter

Produktomåde	Projekter
Dekorations- og brugsgenstande	Tandbørster, røgelsespinde, træprodukter af eksotisk og bejdset træ
Hobbyprodukter	Tekstilfarver til privat brug
Rens og behandling af tekstiler	Pletfjernere, imprægneringsmidler
"Gør det selv" produkter	Spraymaling, dyrplejeprodukter
Vedligeholdelse af biler	Autopolish og voks til bilpleje
Legetøj	Telte og tunneler til børn
Tekstiler og beklædning	Produkter af chloropren-gummi
Særligt problematiske stoffer	Luftfjernere med enzymer
	Fluorescerende stoffer
	PBT- stoffer i forbrugerprodukter

- Informationsindsatser: pjece om kemiske stoffer i forbrugerprodukter (herunder hobbyprodukter) og en folder om indholdsstoffer i kosmetik
- Udvikling af værktøjer til importører som hjælp til at stille krav til producenter både mht. indholdsstoffer og med hensyn til dokumentation

Der kan senere følges op på allerede undersøgte områder, hvor der er identificeret problematiske stoffer i produkterne, f.eks. med gentagne målinger. En måde til at undersøge om indsatsen har været med til at ændre produktudviklingen, kan være at gentage en undersøgelse af et produktområde fra tidligere. Undervejs kan ad hoc opgaver opstå som resultat af problemområder, der kommer særlig fokus på i pressen, fra forbrugerne eller på anden vis.

Prioritering længere frem end 2003 er endnu ikke fastlagt, da ny viden og nye undersøgelser kan få indflydelse på valget.

4 Procedure for gennemførelse af projekter

For at sikre en god og ensartet kvalitet af undersøgelserne er der opstillet en række krav til tilbuddenes indhold, projekternes indhold og afrapportering, samt hvordan vurderinger af stofferne skal udformes. Inden hver udbudsrunde vurderes det, om de stillede krav er tilstrækkelige.

Nedenstående procedure følges ved udarbejdelsen af projekter til kortlægning af kemiske stoffer i forbrugerprojekter.

4.1 Udbud

Efter udvælgelsen af de prioriterede områder udarbejdes projektoplæg, der indeholder en kort beskrivelse af undersøgelsens formål til alle nye projekter. Disse sendes i udbud på Miljøstyrelsens hjemmeside og annonceres i Ingeniøren samt på hjemmesiden. Ved udbuddet lægges der vægt på, at tilbudsgiverne følger de generelle krav til udarbejdelse af tilbud, projekternes indhold og afrapportering.

4.2 Tilbud

Alle de indkomne tilbud på projektudførelsen vurderes af Forbrugersektionens medarbejdere. Herefter tages stilling til hvilke projekter, der skal gennemføres. Dette er en afvejning af de beskrevne udvælgelseskriterier, de indkomne tilbuds kvalitet samt de økonomiske rammer.

Der holdes indledende møder med konsulenter, hvorefter det bestemmes, hvilke konsulenter der skal udarbejde hvilke projekter, og kontrakter udarbejdes.

4.3 Udarbejdelse af projekter

Under projektforsløbet er der en tæt kontakt mellem konsulenter og de ansvarlige i Forbrugersektionen, så det sikres, at der er overensstemmelse mellem det udførte arbejde og projektoplægget. Desuden er der lagt op til at eventuelle lovovertrædelser, som konsulenterne måtte finde, indrapporteres løbende, således at Kemikalieinspektionen kan påbegynde behandlingen af overtrædelserne.

4.4 Rapportering

Alle projekter afrapporteres i forhold til Miljøstyrelsens standardskabelon for rapporter i en dansk og engelsk udgave med mindre andet er aftalt.

4.5 Høring

Før en eventuel offentliggørelse bliver rapporten sendt i høring. Rapporten sendes i en dansk og så vidt muligt i en engelsk version til de danske forhandlere, producenter eller importører, der har medvirket med produkter i undersøgelsen. De får resultaterne fra deres egne indgående produkter, og de bliver bedt om kommentarer til resultatet i forhold til produkternes sikkerhed for forbrugerne. De har mulighed for at kommentere på indholdet og konklusionerne af den udførte undersøgelse. Hvis Miljøstyrelsen modtager oplysninger om faktuelle fejl i rapporten, rettes disse. Hvis der er specielle områder, Miljøstyrelsen ønsker kommenteret, skrives dette i høringsbrevet. Hvis Miljøstyrelsen får yderligere oplysninger om ændringer i sammensætning eller fjernelse fra markedet, vil Miljøstyrelsen efterfølgende indarbejde det i forordet.

4.6 Offentliggørelse

Alle godkendte rapporter offentliggøres fortløbende på Miljøstyrelsens hjemmeside. Der udarbejdes materiale til offentliggørelse. Dette materiale afhænger af projektets formål og konklusioner. Der vil som regel medfølge et notat til rapporten, der kort beskriver hovedlinierne samt konklusionerne fra og konsekvenserne af rapporten. Gode råd til forbrugerne udarbejdes også, hvor det skønnes nødvendigt. Pressekontakt kan også være aktuelt. Dette kan være i form af pressemeddelelser eller samarbejde med enkelte aviser eller blade som MiljøDanmark.

Relevante brancheorganisationer orienteres før rapportens offentliggørelse, hvis de ikke har deltaget i høringsrunden.

5 Opfølgning

Målsætning:

Når der i et projekt er fundet produkter eller indholdsstoffer, der kan give sundhedsmæssige problemer hos forbrugerne, skal resultatet følges op.

Delmål:

- Gennem oplysning at skabe større tryghed hos forbrugerne på de områder, hvor der ikke er grund til at bekymre sig om produkternes farlighed
- At give forbrugerne gode råd om sikker omgang med produkter f.eks. om rigtig håndtering af hobbyprodukter
- At identificere områder hvor der kan være behov for nye initiativer for at begrænse forbrugernes udsættelse for farlige kemikalier

5.1 Status for opfølgning på offentliggjorte projekter

I tolv projekter er der i forlængelse af offentliggørelsen givet gode råd til forbrugerne. Disse omhandler blandt andet råd om håndtering af produkterne og om, at forbrugerne skal søge læge, hvis der optræder allergiske reaktioner ved brug af produkterne.

I tre projekter viste undersøgelserne, at de fundne stoffer ikke giver grund til bekymring.

I 6 undersøgelser er der fundet overtrædelser af eksisterende regler på kemikalieområdet. De fleste vedrører mærkning af produkterne, men der er i 3 tilfælde fundet ulovlige indholdsstoffer, som har medført, at salget er blevet stoppet.

I 2 undersøgelser, henholdsvis tatoveringsfarver og organiske tinforbindelser i plast, er der fundet resultater, der tyder på, at beskyttelsen af forbrugerne kan være utilstrækkelig. I begge tilfælde er rapporterne fra undersøgelserne sendt til Direktoratet for sundhed og forbrugerbeskyttelse (DG SANCO) i EU ligesom også rapporterne om organiske tinforbindelser i rulle madrasser og ørepropper er sendt til DG SANCO.

Rapporten om tekstilmetervarer er også sendt til EU og vil indgå som baggrundsmateriale i en arbejdsgruppe, der behandler emnet om menneskelig udsættelse for kemikalier fra tekstiler.

En rapport om krom i lædervarer er sendt til England, som er det ansvarlige medlemsland for risikovurderingen af kromforbindelser.

I en række tilfælde er der givet anvisninger til producenter og importører om deres muligheder for en bedre sikring af forbrugerne. F.eks. ved at kontrollere restindhold af allergifremkaldende kromforbindelser, ved bedre mærkning af

rørperler til strygning og ved bedre instruktion på opskrifter til ”gør det selv” kosmetik.

5.2 Forskellige måder at lave opfølgning på afhængig af resultatet

Administrativ opfølgning gennem håndhævelse: Ved overtrædelser af gældende lovgivning på kemikalieområdet bliver sagen overdraget til Kemikalieinspektionen, som forfølger sagen med vejledning, påbud og i grove tilfælde politianmeldelse.

Overvejelser om evt. behov for ny regulering: Hvis et projekt viser et behov for, at nye regler kan være nødvendige for at sikre et højt beskyttelsesniveau for forbrugerne, skal dette nærmere undersøges enten ved yderligere undersøgelser eller ved at informere de relevante direktorater i EU.

Opfølgning i forbindelse med EU-risikovurderingsprogrammet: Hvis der identificeres indholdsstoffer, som er under risikovurdering i EU under forordningen om eksisterende stoffer, skal det ansvarlige medlemsland for risikovurderingen orienteres, hvis det drejer sig om en hidtil ukendt anvendelse.

Vejledning: Hvis et projekt viser behov for bedre vejledning til forbrugerne, laves der gode råd, notater, informationsaktiviteter eller pressemeddelelser, som alle offentliggøres på Miljøstyrelsens hjemmeside. I de tilfælde hvor bedre brugsanvisninger på produkterne er nødvendige, meddeles dette til producent/importør af produktet.

6 Samarbejde

6.1 Samarbejde nationalt

Samarbejde med producenter, importører og detailhandlen i Danmark er vigtig for at sikre et højt beskyttelsesniveau for forbrugerne. Viden om kemikalier og deres evt. sundhedsskadelige egenskaber er svært at overskue for små og mellemstore virksomheder, der ikke selv har toksikologer eller lignende eksperter i virksomheden.

Det er samtidig ofte svært for importører og detailhandlen at skaffe oplysninger om indholdet i de produkter, de sælger. De kan sætte krav ved indkøb af produkterne, men er ofte nødt til at stole på de oplysninger, de får fra producenterne.

Målsætning:

Målet er derfor at sætte producenter, importører og detailhandlen bedre i stand til at stille krav til deres leverandører og give dem værktøjer til en bedre egenkontrol og til at vurdere forbrugernes udsættelse for indholdsstofferne.

Delmål

- At danske virksomheder skal have større viden om deres ansvar på kemikalieområdet og hjælpe-værktøjer til at erstatte farlige kemikalier med mere sikre alternativer. Dette vil på sigt øge virksomhedernes konkurrenceevne
- At give indkøbere og detailhandlen bedre information om kemikalier i forbrugerprodukter samt udvikle værktøjer, som de kan anvende til at stille relevante miljøkrav til produkterne ved indkøb

6.1.1 Udveksling af information

Inddragelse af producenter, importører og detailhandlen inden offentliggørelsen, har i flere tilfælde bidraget med væsentlig information. Miljøstyrelsen informerer i forbindelse med offentliggørelsen om gode råd til forbrugerne eller til producenter og importører. Brancheforeninger orienteres før eller samtidig med offentliggørelsen.

For nogle brancher er der desuden særlige dialogmøder, hvor projekter om forbrugerprodukter omtales. Relevante etablerede produktpaneler orienteres ligeledes om projekterne.

Kosmetikbranchen

Der afholdes møder cirka hver 8. måned med branchen, hvor Miljøstyrelsen og repræsentanter fra virksomheder og organisationer gensidigt orienterer hinanden om udviklingen på området, herunder orientering om udførte forbrugerprojekter, der vedrører kosmetikområdet.

Legetøjsbranchen

Miljøstyrelsen holder efter aftale med ministeren to gange om året dialogmøde med Legetøjsbranchen. I møderne deltager Forbrugerstyrelsen, Dansk Handel & Service, Legetøjsbranchens Fællesråd samt repræsentanter fra Miljøstyrelsen.

Formålet med møderne er, at Legetøjsbranchen og Miljøstyrelsen orienterer hinanden om de nyeste tiltag inden for legetøjsområdet.

Miljøstyrelsen har desuden holdt foredrag om vurdering af forbrugerprodukter på et miljøgruppemøde i Dansk Handel og Service. Miljøstyrelsen holder desuden møder med forbruger- og patientorganisationer.

Videncenter for allergi

Der er et godt samarbejde med Videncenter for allergi overfor kemiske stoffer i forbrugerprodukter. Forbrugersektionen har således gennemført projekter direkte rettet mod arbejdet i allergicentret. Gennem dette samarbejde er det således muligt både at identificere problemet, dets omfang og pege på løsningsmuligheder. Et sådant samarbejde er blandt andet gennemført på krom i lædervarer og risikoen for allergi.

Fremover vil Miljøstyrelsen sikre et fortsat samarbejde, så Miljøstyrelsens målsætninger nås.

Fremtidig indsats:

- Formidling af viden om, hvordan man vurderer forbrugerudsættelse i risikovurderinger.
- Udvikling af værktøjer til f.eks. importører, som hjælp til at stille krav til producenterne både mht. indholdsstoffer og med hensyn til dokumentation.

6.2 Samarbejde internationalt

Delmål

- at få et øget samarbejde med andre lande i EU og OECD om kemikalier i forbrugerprodukter for dermed at få udnyttet ressourcerne bedst muligt og få en bedre international regulering.

6.2.1 Status for internationale initiativer

Rapporterne laves i vid udstrækning både i en dansk og engelsk version og publiceres på Miljøstyrelsens engelske version af hjemmesiden www.mst.dk/homepage.

Andre lande arbejder med undersøgelser af kemikalier i forbrugerprodukter. I nogle lande er der publiceret undersøgelser. Dette gælder f.eks. Tyskland, Østrig, Sverige, Holland, Belgien, Finland og Norge.

I OECD regi blev der i september 2002 i Tokyo afholdt en workshop om kemikalier i produkter. Her blev indsatsen med systematisk kortlægning af kemiske stoffer i forbrugerprodukter præsenteret ved et indlæg. Her var der fra de øvrige lande stor interesse for arbejdet i Danmark, især om udvælgelsen af produkter og stoffer.

Repræsentanter fra USA og Japan gav på workshoppen udtryk for, at de også har arbejdet med kemikalier i forbrugerprodukter, og kontakten til disse lande vil blive opretholdt, således at der vil være løbende information på området.

Under EU kommissionens direktorat for sundhed og forbrugerbeskyttelse (DG SANCO) har der i 2002 været afholdt et møde med videnskabsfolk, som har publiceret indenfor området kemikalier i forbrugerprodukter. På den baggrund vil Kommissionen igangsætte yderligere arbejde på dette område. En arbejdsgruppe om tatoveringsfarver er igangsat i slutningen af 2002 med deltagelse fra Miljøstyrelsen.

Fremtidig indsats:

- Øget samarbejde kan bestå i at udveksle erfaringer og resultater på området. En af mulighederne for øget samarbejde kan være en workshop med udveksling af erfaringer.
- Miljøstyrelsen vil fortsat deltage i relevante workshops og arbejdsgrupper om kemikalier i forbrugerprodukter både i EU og andre internationale sammenhænge.

Bilag A: Regulering af kemiske stoffer i forbrugerprodukter

Kemiske stoffer i forbrugerprodukter er omfattet af regler om kemiske stoffer og produkter og af regler om produktsikkerhed. I det følgende beskrives reguleringen vedrørende kemiske stoffer i forbrugerprodukter på disse to områder.

Kemiske stoffer og produkter

Kemiske produkter er i Danmark reguleret ved reglerne i lov om kemiske stoffer og produkter, jf. lovbekendtgørelse nr. 21 af 16. januar 1996 (kemikalieloven) og en lang række bekendtgørelser, som er udstedt i medfør heraf. Kemikalireguleringen er meget omfattende. Set i det lys, er det formålet her at give et overblik over de relevante dele af reguleringen, der vedrører forbrugerprodukter og at vise reguleringens generelle karakter.

Kemikalieloven og tilhørende bekendtgørelser gennemfører en række EU-regler i Danmark, herunder navnlig:

- direktivet om klassificering og mærkning, Rådets direktiv 67/548/EØF af 27. juni 1967 om tilnærmelse af lovgivning om klassificering, emballering og mærkning af farlige stoffer;
- direktivet om anvendelsesbegrænsning, Rådets direktiv 76/769/EØF af 27. juli 1976 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføring og anvendelse af visse farlige stoffer og præparater
- kosmetikdirektivet, Rådets direktiv 76/768/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om kosmetiske midler.

Fælles for EU-reglerne på dette område er, at de ud fra hensynet til miljø og sundhed på forskellig vis fastsætter begrænsninger for anvendelsen af bestemte kemikalier, samt fastsætter krav til kemikaliernes klassificering, mærkning og opbevaring.

Det er ligeledes et fælles træk for EU-reglerne, at de ofte er fastsat på baggrund af traktatens bestemmelser om det indre marked, og reglernes formål er derfor først og fremmest at sikre den frie udveksling af varer og produkter mellem EU-landene. Ved disse regler er der derfor typisk tale om en totalharmonisering af reguleringen inden for EU.

I relation til forbrugerprodukter er følgende reguleringer relevant:

- Bekendtgørelse om listen over farlige stoffer
- Bekendtgørelse om klassificering, emballering, mærkning, salg og opbevaring af kemiske stoffer og produkter – på baggrund af listen over farlige stoffer fastsættes regler om anvendelsesbegrænsning, klassificering, emballering og mærkning, opbevaring samt markedsføring
- Bekendtgørelse om vaske- og rengøringsmidler – anvendelsesbegrænsning og mærkningsregler

- Bekendtgørelse om forbud mod import og salg af produkter, der indeholder bly – anvendelsesbegrænsning
- Bekendtgørelse om forbud mod import og salg af visse nikkelholdige produkter – anvendelsesbegrænsning
- Bekendtgørelse om forbud mod phthalater i legetøj til børn i alderen 0-3 år samt i visse småbørnsartikler m.v. – anvendelsesbegrænsning
- Bekendtgørelse om forbud mod salg og eksport af kviksølv og kviksølvholdige produkter – anvendelsesbegrænsning
- Bekendtgørelse om forbud mod salg, import og fremstilling af cadmiumholdige produkter – anvendelsesbegrænsning
- Bekendtgørelse om aerosoler - anvendelsesbegrænsning
- Bekendtgørelse om kosmetiske produkter – se nedenfor

I tilknytning til den formelle regulering er det vigtigt at være opmærksom på, at der til vejledning af virksomheder og interesserede parter er oprettet en liste over uønskede stoffer, som indeholder stoffer, der efter Miljøstyrelsens vurdering på længere sigt ikke bør bruges, eller hvor brugen bør reduceres. Ligeledes er det vigtigt at være opmærksom på effektlisten, som indeholder stoffer, som Miljøstyrelsen anser for at have særlige betænkelige sundheds- og/eller miljøeffekter.

Reguleringen af kemikalieområdet vil i de kommende år gennemgå en større revision på baggrund af Kommissionens hvidbog om strategien for en ny kemikaliepolitik og de rådskonklusioner, der blev vedtaget på grundlag heraf i 2001.

Kosmetik

Kosmetiske produkter, som fx sæbe, cremer og hårfarver, er i Danmark reguleret ved reglerne i kosmetikbekendtgørelsen, jf. bekendtgørelse nr. 594 af 6. juni 2000 om kosmetiske produkter. Bekendtgørelsen er udstedt med hjemmel i lov om kemiske stoffer og produkter.

Efter § 9 i bekendtgørelsen gælder det generelt, at kosmetiske produkter "...ikke [må] kunne være til skade for den menneskelige sundhed, når de anvendes under normale betingelser eller under betingelser, som normalt kan forudses...". Denne generelle bestemmelse, suppleres i den øvrige del af bekendtgørelsen af en række krav til kosmetiske produkter.

Generelt stilles der krav til kosmetiske produkter vedrørende deres indhold, mærkning og dokumentation.

Krav til produkternes indhold

De indholdsmæssige krav til kosmetiske produkter findes efter §§ 10-14 i de bilag, der er knyttet til bekendtgørelsen. De væsentligste krav er følgende: Bilag 2 og 3 består af en liste på 453 stoffer som ikke må anvendes i kosmetiske produkter, samt en liste på 67 stoffer som ikke må anvendes uden for de begrænsninger, som er fastsat for det enkelte stof i bilaget (såkaldte negativlister).

Bilag 4, 5 og 6 består af en liste på 160 farvestoffer, som er tilladt i kosmetiske produkter (listen omfatter ikke hårfarver), 55 konserveringsstoffer, som er tilladt i kosmetiske produkter samt 24 UV-filtre, som er tilladt i kosmetiske produkter (såkaldte positivlister).

Krav til mærkning

Kosmetiske produkter skal efter §§ 16-23 være mærket med en række oplysninger. Oplysningerne skal først og fremmest medvirke til at øge forbrugernes sikkerhed, og de tjener ligeledes til at lette myndighedernes kontrolindsats. De vigtigste oplysninger er navn og adresse på den markedsføringsansvarlige, oplysninger om holdbarhedsdato for visse produkter, oplysninger om sikkerhedsforskrifter for anvendelsen og en indholdsdeklaration med en liste over de stoffer, der indgår i det kosmetiske produkt samt referencenummer til entydig identifikation af produktet.

Krav til dokumentation

Fabrikanten eller den ansvarlige for markedsføringen skal i overensstemmelse med § 31 og § 32 sikre at myndighederne har nem adgang til en række oplysninger om kosmetiske produkters egenskaber (de såkaldte "dossieroplysninger"). Bestemmelserne omfatter fx oplysninger om produktets sammensætning, om fabrikationsmetoden, en evaluering af sikkerheden ved brug af produktet samt oplysninger om uønskede virkninger (bivirkninger). Kravene til dossieroplysningerne er nærmere beskrevet i Miljøstyrelsens vejledning nr. 9 (2000) om sikkerhedsvurdering af kosmetiske produkter.

Produktsikkerhed

Produktsikkerhedsloven indeholder generelle regler om, at kun sikre produkter må bringes i omsætning, jf. lov nr. 364 af 18. maj 1994 om produktsikkerhed. Loven gælder også for tjenesteydelser, der har tilknytning til et produkt. Efter lovens § 6 betegnes et produkt som sikkert, hvis det ikke indebærer sundheds- eller sikkerhedsfare for personer eller ejendom, når det anvendes til det forudsatte formål eller på en måde, som det må forventes at blive anvendt på. Loven gennemfører Rådets direktiv 92/59/EØF om produktsikkerhed i almindelighed. Direktivet erstattes af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/95/EF af 3. december 2001, når dette får virkning fra 15. januar 2004. I den forbindelse skal produktsikkerhedsloven ændres.

Generelt er Forbrugerstyrelsen kontrolmyndighed efter loven, men en række sektormyndigheder har kontrollen med produkter eller tjenesteydelser, for hvilke der efter deres lovgivning er fastsat regler om forebyggelse af fare. Således har Miljøstyrelsen kontrolbeføjelser efter produktsikkerhedsloven, når det drejer sig om kemiske stoffer eller produkter, der indgår i et forbrugerprodukt. Der er vide beføjelser for kontrolmyndigheden til at indhente oplysninger om produkter, herunder til at kunne afgøre, om et forhold falder ind under lovens bestemmelser. Hvis et produkt eller en tjenesteydelse udgør en fare, kan kontrolmyndigheden give påbud om, at produktet skal trækkes tilbage eller destrueres på forsvarlig vis.

Koordinationen af administrationen af produktsikkerhedsloven er nærmere fastlagt i bekendtgørelse nr. 891 af 26. oktober 1994. Som led i koordinationen og samarbejdet med Forbrugerstyrelsen sender Miljøstyrelsen hvert år en redegørelse til Forbrugerstyrelsen om anvendelsen af produktsikkerhedsloven på Miljøstyrelsens område.

Legetøj

Legetøj er omfattet af Forbrugerstyrelsens bekendtgørelse nr. 329 af 23. maj 1995 om sikkerhedskrav til legetøj og produkter, som på grund af deres ydre fremtræden kan forveksles med levnedsmidler. Bekendtgørelsen gennemfører Rådets direktiv 88/378/EØF om sikkerhedskrav til legetøj, som er ændret ved direktiv 93/68/EØF (og Rådets direktiv 87/357/EØF om produkter der kan forveksles med levnedsmidler).

Legetøjsbekendtgørelsen er udstedt i henhold til produktsikkerhedsloven. Kontrollen generelt af legetøj, f.eks. mærkning og mekaniske egenskaber, varetages af Forbrugerstyrelsen. Miljøstyrelsen er kontrolmyndighed, for så vidt angår legetøjs kemiske egenskaber.

Som legetøj anses ifølge bekendtgørelsens § 1 produkter, der klart er konstrueret eller bestemt til legefremål for børn under 14 år. Efter § 4 må legetøj ikke bringes i omsætning, hvis det indebærer fare for sikkerheden eller sundheden for brugerne eller andre personer, når det anvendes til de beregnede formål eller på en måde, som børn må forventes at anvende det på. I bilag 2 til bekendtgørelsen er opført de væsentlige sikkerhedskrav til legetøj, herunder dets kemiske egenskaber. Legetøj skal være fremstillet, så det ikke udgør nogen sundhedsrisiko eller risiko for sår eller skader ved indtagelse, indånding eller berøring med huden, slimhinder eller øjnene. Det er den, der bringer legetøjet i omsætning, der er ansvarlig for dette. Legetøj må ikke indeholde farlige stoffer i en sådan mængde, at det udgør en sundhedsfare for børn. Producenten eller importøren har pligt til at vurdere, om legetøjet er farligt.

Efter § 5 skal alt legetøj være fremstillet i overensstemmelse med en række harmoniserede standarder, som fastsætter yderligere krav til legetøj, eller det skal være typegodkendt. Bekendtgørelsen indeholder desuden bestemmelser om CE-mærkning af legetøjet (§ 14-17), og alt legetøj skal være CE-mærket.

Hvis legetøj ikke opfylder sikkerhedskravene, kan kontrolmyndigheden give påbud om, at produktet skal trækkes tilbage fra markedet eller købes tilbage (§ 20).

Bilag B: Liste over forbrugerprojekter

Offentliggjorte projekter pr. 1. juni 2003

Phthalater og organiske tinforbindelser i PVC produkter
Toksikologisk vurdering af solfiltre
Analyse af brom i forbrugerprodukter
Farvestoffer i tatoveringer
Farlige stoffer (chrom) i lædervarer
Måling af triclosan i tøj
Kortlægning af kemiske stoffer i teatersminke
Afgivelse af stoffer ved strygning/opvarmning af perler
Indholdsstoffer i lys der sælges i detailhandlen
Afgivelse af stoffer ved opvarmning af modellervoks
Kemiske stoffer i gulvtæpper
Kortlægning af duftstoffer i rengøringsmidler og andre forbrugerprodukter
Kemiske stoffer i tamponer
Kemiske stoffer i hygiejnebind
Naturkosmetik
Undersøgelse af naturkosmetik for udvalgte allergener
Undersøgelse og vurdering af stoffer i "gør det selv" kosmetik
PFOS i imprægneringsmidler samt voks og polish til gulve
Kortlægning af PFOS i forbrugerprodukter
Rense- og pudseprodukter til metal, herunder smykker og lign.
Kortlægning af kemiske stoffer i hårstylingsprodukter
Metode til solfaktorbestemmelse
Kortlægning af kemiske stoffer i julespray
Kemiske stoffer i varer med dekorative væsker
Kemiske stoffer i rensede tekstil fra Rynex- og kulbrinterenserier
Undersøgelse og vurdering af kemiske stoffer i hobbylim
Kortlægning af kemiske stoffer i tekstilmetervarer
Afgivelse af MBT fra naturgummi
Antibakterielle midler i beklædningsgenstande
Visse kemiske stoffer i rullemadrasser
Kortlægning af organiske tinforbindelser i rullemadrasser, topmadrasser og baby/børnedyner
Kortlægning af ørepropper på det danske marked
Undersøgelse af kemiske stoffer i ørepropper

Projekter der indgår i andre områder eller som baggrund til arbejdet i EU

Baggrundsmateriale til informationskampagne om bly
Sammenhæng mellem hårfarver og blærekræft
Solcremer -baggrundsrapport fase 1
Solcremer -baggrundsrapport fase 2
Vurdering af sikkerhedsfaktorer UV-filtre
Klassificerede stoffer i kosmetik
Udvikling af analysemetode til måling af phthalater i støv
Undersøgelse af henna produkter

Endnu ikke afsluttede projekter

Triclosan miljøvurdering
Kortlægning af kemiske hårfjerningsmidler
Kemiske stoffer i papirlommetørklæder/toiletpapir
Undersøgelse og vurdering af stoffer i vinduesfarver
Kemiske stoffer i glas- og porcelænsfarver
Udvikling af Raman spektrofotometri analysemetode
Afgivelse fra elektroniske produkter
Kortlægning og afgivelse af kemiske stoffer i fugemasser
Kortlægning af duftstoffer i duftkugler m.v.
Kortlægning og eksponering fra julepynt
Kemiske stoffer i tryksager
Naturlegetøj af plantefibre og massivt træ
Formaldehydafgivelse fra møbler og inventar
Migration af phthalater
Barberskum og skælshampo
Tungtflygtige stoffer i maling